

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง " การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาพิจารณา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หก " มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาพิจารณา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หก ของกระทรวงศึกษาธิการ ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

1. ศึกษาหนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาพิจารณา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หก ของกระทรวงศึกษาธิการ
2. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือเรียนจากหนังสือวารสาร เอกสารต่าง ๆ ทั้งของไทยและของต่างประเทศ การสัมภาษณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือเรียนจากหนังสือและงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อรวบรวมแนวความคิดแล้วนำมาสร้างเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียน
2. ผู้วิจัยนำเกณฑ์การวิเคราะห์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบแก้ไขเพื่อพิจารณาว่าเกณฑ์การวิเคราะห์ดังกล่าวครอบคลุมเนื้อหาส่วนที่จะวิเคราะห์หรือไม่
3. ผู้วิจัยนำเกณฑ์การวิเคราะห์ไปปรับปรุงตามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแก้ไข
4. นำเกณฑ์การวิเคราะห์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง
5. ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์นั้นในการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาพิจารณา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หก ซึ่งลักษณะของเกณฑ์ในการวิเคราะห์นั้นแบ่งเป็นหัวข้อใหญ่และรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่วิเคราะห์ร่วมกันของหนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาพิจารณาทั้งเล่ม 1 และเล่ม 2

1. ส่วนประกอบของหนังสือ มีเกณฑ์ดังนี้

1.1 การพิมพ์

1.1.1 ขนาดและความเหมาะสมของตัวอักษรที่ใช้พิมพ์หัวเรื่องและเนื้อเรื่องที่มีต่อสายตาศาของนักเรียน (จากข้อมูลการศึกษา สำหรับเด็กโต ควรใช้ขนาด 3 ม.ม.- หรือเรียกว่า $19 \frac{1}{2}$ - 24 ปอยท์)

1.1.2 การใช้ตัวอักษรที่ใช้พิมพ์หลาย ๆ ขนาด เพื่อให้เหมาะกับเนื้อเรื่อง

1.1.3 ความชัดเจนของตัวอักษรที่ใช้พิมพ์

1.1.4 การเว้นวรรคตอน และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน

1.1.5 ตัวสะกดการันต์

1.2 รูปเล่ม

1.2.1 ลักษณะของหนังสือ ขนาดของรูปเล่ม จำนวนหน้า ความสวยงามน่าสนใจของรูปเล่ม

1.2.2 คุณภาพของปกหนังสือ และ กระดาษที่ใช้พิมพ์

1.2.3 ความประณีตทนทานของหนังสือ

1.2.4 การวางหน้าหนังสือ (จากข้อมูลการศึกษา จำนวนบรรทัดในแต่ละหน้าสำหรับเด็กอายุ 12 ปีขึ้นไป ควรจะมี 24 บรรทัด)

1.2.5 การเรียงลำดับหน้าหนังสือ

1.2.6 ราคาของหนังสือ

1.3 ส่วนต่าง ๆ ในหนังสือ

1.3.1 รายละเอียดในการพิมพ์

1.3.2 คำประกาศให้ใช้ในโรงเรียน

1.3.3 หน้าลิขสิทธิ์

1.3.4 คำนำ

1.3.5 สารบัญ

1.3.6 คำแนะนำในการใช้หนังสือเรียน

1.3.7 เนื้อเรื่อง

1.3.8 สังเขปประวัติผู้แต่ง

1.3.9 ศัพทานุกรม

1.3.10 ภาคผนวก

1.3.11 บรรณานุกรม

1.4 ภาพประกอบ

1.4.1 ขนาดและความน่าสนใจของภาพประกอบ

1.4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาพประกอบและเนื้อหา และมีคำ

อธิบายภาพประกอบ

1.4.3 จำนวนของภาพประกอบ

2. เนื้อหา มีเกณฑ์ดังนี้

2.1 สัดส่วนของเนื้อหากับจำนวนเวลา

2.2 เนื้อหาใช้ได้กับการสอนหลายแบบ

2.3 ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

2.4 ประโยชน์ของเนื้อหาที่จะนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

2.5 คุณค่าและความน่าสนใจของเนื้อหา

2.6 เนื้อหาที่มีความยาก-ง่ายเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของนักเรียน

2.7 เนื้อหาเอื้ออำนวยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาทั้ง 4 คือ

การฟัง พูด อ่าน เขียน

2.8 มีคำอธิบายเนื้อหาเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจเนื้อหานั้นยิ่งขึ้น

2.9 การเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก

3. วิธีเขียน และสำนวนภาษา มีเกณฑ์ดังนี้

3.1 วิธีเสนอเนื้อหา (เช่น ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความคิด ย้ำๆ และเป็น การฝึกนักเรียนให้รู้จักสังเกต และค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง)

3.2 ภาษาที่ใช้อธิบาย (เช่น เข้าใจง่าย กะทัดรัด ชัดเจน ไม่วกวน ศัพท์และภาษาที่ใช้ไม่ยากเกินไป ฯลฯ)

3.3 ความถูกต้องของสำนวนภาษาตามหลักภาษาไทย

4. กิจกรรมและแบบฝึกหัด มีเกณฑ์ดังนี้

- 4.1 กิจกรรมมีหลายวิธีที่จะให้ครู และนักเรียนเลือกปฏิบัติได้
- 4.2 กิจกรรมและแบบฝึกหัดสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 4.3 กิจกรรมและแบบฝึกหัดมีเพียงพอและครอบคลุมเนื้อหาได้เป็นส่วนใหญ่
- 4.4 กิจกรรมและแบบฝึกหัดมีเพียงพอที่จะฝึกฝนความรู้ ในเนื้อหาแต่ละ

ตอนให้เกิดความชำนาญ

4.5 กิจกรรมและแบบฝึกหัดมีเพียงพอสำหรับนักเรียนที่จะเพิ่มพูนความรู้ และฝึกทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน

- 4.6 กิจกรรมและแบบฝึกหัดส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักพัฒนาความคิด
- 4.7 กิจกรรมและแบบฝึกหัดส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าด้วยตนเอง
- 4.8 กิจกรรมและแบบฝึกหัดส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 4.9 กิจกรรมและแบบฝึกหัดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้
- 4.10 กิจกรรมและแบบฝึกหัดเหมาะสมกับเวลา

ส่วนที่วิเคราะห์แยกตามเนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาพิจารณาทั้งเล่ม 1 และเล่ม 2

1. ตอนที่ว่าด้วยลักษณะของภาษา มีเกณฑ์ดังนี้

- 1.1 การจัดทำข้อให้เรียนแต่ละตอนมีความเหมาะสมและต่อเนื่องกัน
- 1.2 เนื้อหามีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ได้ถูกต้องตามกาลเทศะ และระดับของบุคคล

- 1.3 เนื้อหาช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางภาษา
- 1.4 เนื้อหามีส่วนช่วยพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล และใช้เหตุผล

ได้อย่างถูกต้อง

1.5 เนื้อหามีส่วนส่งเสริมพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ได้แก่

- 1.5.1 ด้านปัญญา
- 1.5.2 ด้านอารมณ์
- 1.5.3 ด้านสังคม

1.6 มีตัวอย่างประกอบเนื้อหามากพอ และตัวอย่างมีคุณภาพดี เหมาะที่

จะนำมาให้เรียน

2. ตอนที่ว่าด้วยความคิดและการแสดงออกเป็นภาษา มีเกณฑ์ดังนี้
  - 2.1 การจัดหัวข้อให้เรียนแต่ละตอนมีความเหมาะสมและต่อเนื่องกัน
  - 2.2 เนื้อหามีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสื่อสารในชีวิตประจำวัน ได้ถูกต้องตามกาลเทศะ และระดับของบุคคล
  - 2.3 เนื้อหามีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักพัฒนาความคิดของตน
  - 2.4 เนื้อหามีส่วนพัฒนาทักษะในการพูดและการเขียนเพื่อเสนอความคิด ความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นเข้าใจได้ถูกต้อง
  - 2.5 เนื้อหามีส่วนช่วยฝึกให้นักเรียนเป็นคนมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิดกล้าแสดงออก เพื่อทำหน้าที่พลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย ค่อยไปในอนาคต
  - 2.6 เนื้อหามีส่วนช่วยฝึกให้นักเรียนเป็นคนมีวิจารณญาณในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
  - 2.7 เนื้อหามีส่วนส่งเสริมพัฒนาการทางค่านต่าง ๆ ได้แก่
    - 2.7.1 ค่านปัญญา
    - 2.7.2 ค่านอารมณ์
    - 2.7.3 ค่านสังคม
  - 2.8 มีตัวอย่างประกอบเนื้อหามากพอ และตัวอย่างมีคุณภาพดี เหมาะที่จะนำมาให้เรียน
3. ตอนที่ว่าด้วยคุณค่าและแนวคิดในงานประพันธ์ มีเกณฑ์ดังนี้
  - 3.1 ความเหมาะสมในรายละเอียด ความชัดเจน และความเข้าใจง่าย ของบทนำเรื่อง รวมทั้งประโยชน์ที่ได้รับ
  - 3.2 สารต่าง ๆ ที่ผู้แต่งเสนอในแต่ละเรื่องแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
  - 3.3 เนื้อหามีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการอ่านให้แก่ นักเรียน
  - 3.4 เนื้อหามีส่วนส่งเสริมพัฒนาการทางค่านต่าง ๆ ได้แก่
    - 3.4.1 ค่านปัญญา
    - 3.4.2 ค่านอารมณ์
    - 3.4.3 ค่านสังคม

3.5 เนื้อหาช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าด้านวรรณศิลป์และสังคม

3.6 เนื้อหาช่วยพัฒนาค่านิยมอันพึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ

3.7 นักเรียนสามารถนำข้อคิดต่าง ๆ ที่ได้จากเนื้อหาในแต่ละเรื่องไป

ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

3.8 เนื้อหาที่เป็นงานเขียนประเภทสารคดีมีความถูกต้องในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

3.8.1 มีรูปแบบเหมาะสมกับเนื้อหา

3.8.2 วิธีเสนอเนื้อหาชวนอ่าน

3.8.3 เนื้อหามีความถูกต้อง มีการแสดงแหล่งค้นคว้าอ้างอิง

3.8.4 การลำดับเรื่องดี

3.9 เนื้อหาที่เป็นงานเขียนประเภทเรื่องสั้นมีความถูกต้องในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

3.9.1 ชื่อเรื่องและเนื้อหาสอดคล้องกันดี

3.9.2 กลวิธีการประพันธ์แปลกใหม่ น่าสนใจทั้งต้นเรื่อง การ

ดำเนินเรื่อง และตอนจบ

3.9.3 แก่นเรื่องสัมพันธ์กับโครงเรื่องและตัวละคร

3.9.4 บทสนทนาของตัวละครเหมาะสมกับบุคลิกภาพ

3.9.5 ในเรื่องมีจุดขัดแย้งที่ก่อให้เกิดความสะเทือนอารมณ์

3.10 เนื้อหาที่เป็นงานเขียนประเภทร้อยกรองมีความถูกต้องในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

3.10.1 รูปแบบถูกต้องตามฉันทลักษณ์ เมื่ออ่านออกเสียง จังหวะ และลีลาเหมาะสมกับคำประพันธ์นั้น ๆ

3.10.2 วิธีเสนอความคิด ความรู้สึกน่าสนใจ ช่วยให้ผู้อ่านได้รับรสของบทร้อยกรองนั้น ๆ ได้ดี

3.10.3 การดำเนินเรื่องดี เป็นไปตามลำดับ ไม่สับสน

3.10.4 เนื้อหาดีสุนทรีย์ภาพ และมีคุณค่าทางสร้างสรรค์

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาหนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาพิจารณาชั้นมัธยมศึกษาปีที่หกของกระทรวงศึกษาธิการ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามหัวข้อต่าง ๆ ในเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียนที่สร้างขึ้น

การเสนอข้อมูล

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์หนังสือเรียนทั้งหมด ผู้วิจัยรวบรวมนำเสนอในรูปแบบของความเรียง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย